
PÅKJØRSLER OG KOMMUNALE ETTERSØK AV VILT

Averøy kommune 2024

Foto: Dag Bjerkestrand

Averøy kommune
Skogbrukssjef/miljøvernleder Dag Bjerkestrand 30.01.2024

Innhold

1. Kommunens lovpålagte oppgave	2
2. Viltbestandene i Averøy	2
3. Organisering og varslingsrutiner ved viltpåkjørsler.....	2
4. Innmeldte viltpåkjørsler og skadd/sykt vilt i 2024	4
5. Registrerte viltpåkjørsler siste 12 år.....	5
6. Utfall av påkjørsler og ettersøk i Averøy i 2024	6
7. Kommunalt viltfond.....	6
8. Bruk av viltfondet i Averøy kommune 2024.....	7
9. Kostnader ved kommunale ettersøk	7
10. Utfordringer.....	9
Rådyrpåkjørsler	9
Økonomi	9
Få tilbydere til tilbudskonkurranser	9
Manglende meldinger om viltpåkjørsler til politiet	9
Manglende merking av påkjørselstedet.....	9
Dødt vilt som lever	9
Bilførere som krever å få avlive dyr etter en påkjørsel	10

1. Kommunens lovpålagte oppgave

I henhold til Viltloven med forskrifter har kommunen ansvar for avliving/ettersøk når storvilt er skadd i forbindelse med påkjørsler i trafikken eller er skadet eller sykt av andre årsaker. Kommunen har også et ansvar i situasjoner der storvilt er skadeskutt under ordinær jakt og som ikke finnes i løpet av første dag, evt. når jaktlaget har utført sin ettersøksplikt uten å finne det påskutte dyret.

2. Viltbestandene i Averøy

I Averøy er det en relativ stor/middels bestand av rådyr, en middels bestand av hjort og en liten bestand av elg. I 2024 ble det under ordinær jakt skutt 247 hjort, 158 rådyr og 2 elger.

3. Organisering og varslingsrutiner ved viltpåkjørsler

Ved årsskiftet 2023/2024 utlyste Averøy kommune en tilbudskonkurranse for utføring av offentlige ettersøk. 4 foretak la inn kvalifiserte tilbud, og alle fikk avtale/kontrakt gjeldende i fire år fra 1.april 2024.

Hvert foretak/ ekipasje består av en ettersøksjeger som har videregående kurs i ettersøk, kurs i arbeidsvarsling, godkjent ettersøkshund, skilt, synlighetsklær, forsikringer, egnet bil og annet utstyr som behøves for utføre slikt arbeid.

De 4 ettersøksjegerne inngår i en vaktturnus der det alltid er en ettersøksjeger på vakt klar til å rykke ut 24 timer i døgnet 365 dager i året. Etter endt oppdrag blir informasjon og kartfesting av hver enkelt påkjørsel registrert i Hjorteviltregisteret.

Kommunen har laget en arbeidsvarslingsplan som er godkjent av Statens vegvesen. Ved påkjørsler av vilt hvor det skal iverksettes ettersøk setter ettersøksjegerne opp skilt i henhold til denne planen før ettersøket påbegynnes.

Bilførere som kjører på vilt har en lovpålagt plikt å varsle politiet (tlf 02800). Dersom det påkjørte viltet ikke ligger dødt på stedet ringer politiets operasjonssentral til vår vakttelefon og ettersøksjegeren som har vakt rykker ut til skadestedet.

Dersom dyret er dødt varsler politiet veimeldingssentralen som igjen varsler vegvesenets kontraktør (Mesta) for fylkesveiene. Ved døde dyr på kommunale veier varsler politiet kommunen.

Det har vært en endring i løpet av 2023 på praksis når ettersøksjegere avliver vilt på fylkesveier. Tidligere tok kommunens ettersøksjegere med seg dette viltet og deponerte det. Fra desember 2023 er praksis endret til at kommunens ettersøksjegere ikke tar med seg dette viltet, men melder dødt vilt inn til Vegtrafikksentralen på tlf. 175 og oppgir vegsystemreferanse. Mesta får melding om dette og henter det døde viltet.

En av årsakene til dette er at kommunen må avhende dødt vilt i oppsamlingskar for dødt vilt som står ved brannstasjonen på Bruhagen. Det døde viltet blir hentet av Biosirk. Dette koster penger, og kommunen kan ikke ta kostnader med avhenting av vilt som Mesta har ansvaret for.

De kommunale ettersøksjegerne skal ta CWD-prøver av mesteparten av dødt hjortevilt 1 år og eldre som under oppdrag blir avlivet eller funnet dødt.

Påkjørt rådyr med brukket bakfot avlivet under ettersøk.

Foto: Dag Bjerkestrand

4. Innmeldte viltpåkørsler og skadd/sykt vilt i 2024

Tabell 1. Registreringer i Hjorteviltregisteret for Averøy kommune i perioden 01.01. – 31.12.2024

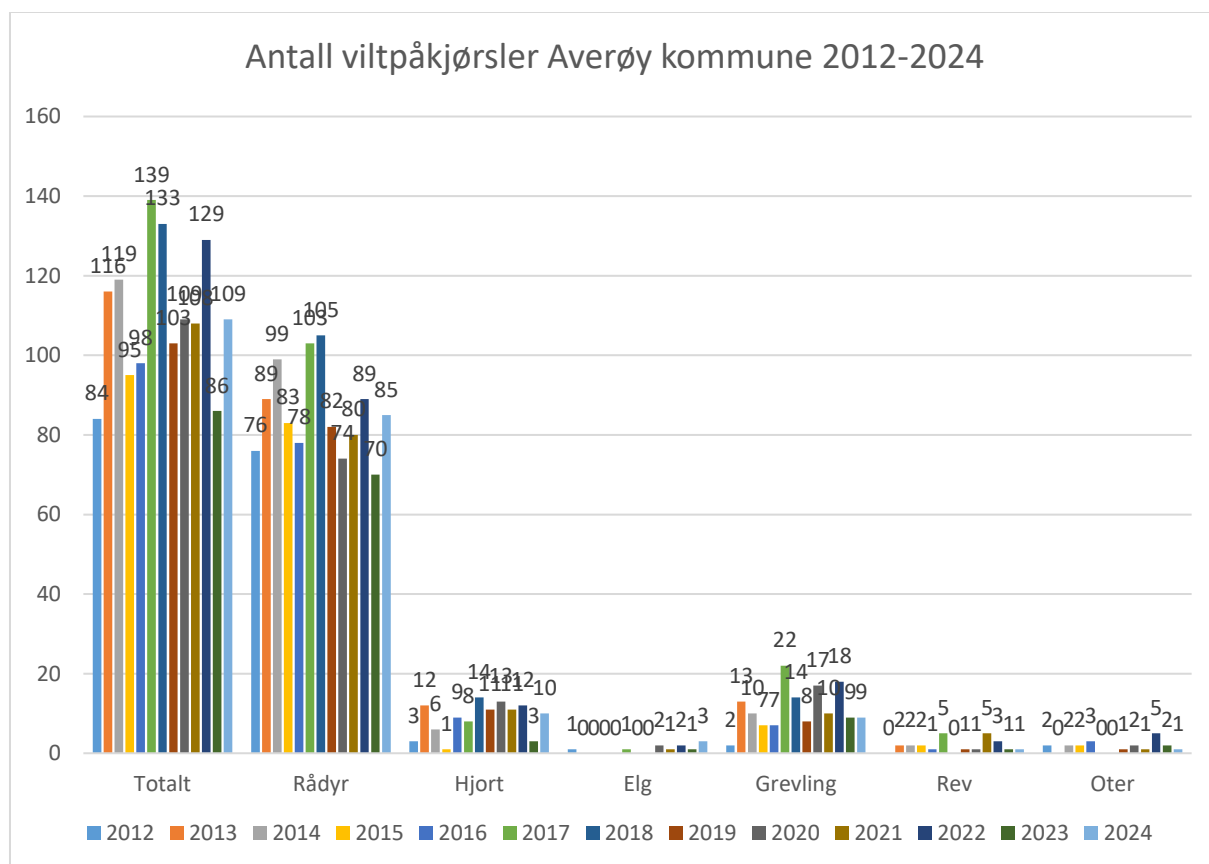
Årsak: Trafikk							
	Rådyr	Hjort	Elg	Grevling	Rev	Oter	Sum
Avlivet etter ettersøk	5		1	1			7
Avlivet på stedet	10	3					13
Funnet død etter ettersøk	9	1					10
Observert – antatt uskadd	9	2					11
Ettersøk avsluttet - ikke funnet	20	2	2	2	1		27
Dødt på stedet	29	2		6		1	38
Ikke angitt utfall	3						3
Sum	85	10	3	9	1	1	109
Årsak: Sykdom, skade eller andre årsaker							
	Rådyr	Hjort	Elg	Grevling	Rev	Oter	Sum
Avlivet etter ettersøk		1					1
Avlivet på stedet	4					1	5
Funnet død etter ettersøk							0
Observert – antatt uskadd	3						3
Ettersøk avsluttet - ikke funnet	8				1		9
Dødt på stedet	4		1	1	1		7
Ikke angitt utfall	1						1
Sum	20	1	1	1	2	1	26
Årsak: Trafikk, sykdom, skade eller andre årsaker							
	Rådyr	Hjort	Elg	Grevling	Rev	Oter	Sum
Avlivet etter ettersøk	5	1	1	1	0	0	8
Avlivet på stedet	14	3	0	0	0	1	18
Funnet død etter ettersøk	9	1	0	0	0	0	10
Observert – antatt uskadd	12	2	0	0	0	0	14
Ettersøk avsluttet - ikke funnet	28	2	2	2	2	0	36
Dødt på stedet	33	2	1	7	1	1	45
Ikke angitt utfall	4	0	0	0	0	0	4
Sum	105	11	4	10	3	2	135

Elgku påkjørt og avlivet ved Atlanterhavstunnelen 13.mai 2023.

Foto Dag Bjerkestrand

5. Registrerte viltpåkjørsler siste 12 år

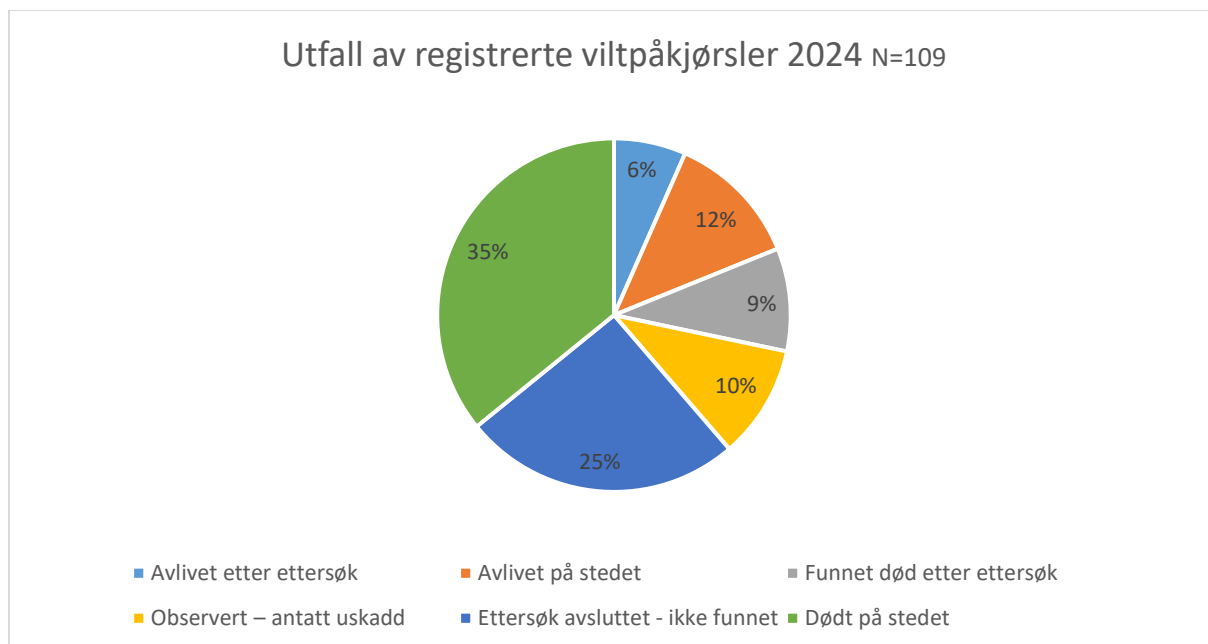
Figur 1. Utvikling i antall registrerte viltpåkjørsler i Averøy siste 12 år, 2012-2024. F.o.m. 1.januar til og med 31. desember.

Påkjørt rådyr funnet dødt etter sporing fra påkjørselstedet.

Foto Dag Bjerkestrand

6. Utfall av påkjørsler og ettersøk i Averøy i 2024

Figur 2. Utfall av viltpåkjørsler i prosent. Averøy kommune i perioden 01.01.-31.12.2024.

35% av påkjørsler av vilt i trafikken ender med at dyret dør på stedet.

40% av påkjørslene ender med at dyret enten blir avlivet på stedet eller under ettersøket, blir funnet dødt under ettersøket eller blir observert og antatt uskadd.

25% av påkjørslene ender med at ettersøket avsluttes uten at en kommer innpå dyret. Under ettersøket er det vanligvis ingen tegn til at disse dyrene er alvorlig skadet.

7. Kommunalt viltfond

Kommuner der det er adgang til jakt etter elg og/eller hjort skal etablere et kommunalt viltfond. Bruken av viltfondet reguleres av *Forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort*.

Inntekter til viltfondet:

- Fellingsavgift for elg og hjort
- Tilskudd fra det fylkeskommunale viltfondet
- Fondets avkastning
- Inntekter fra vilt skutt av kommunen og fallvilt
- Eventuelle kommunale avsetninger

Viltfondet kan brukes til:

- Tilskudd til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskap om viltet, jaktorganisering mm. i kommunen
- Dekke kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt i kommunen
- Tiltak for å forebygge skader på landbruksnæring voldt av hjortevilt.

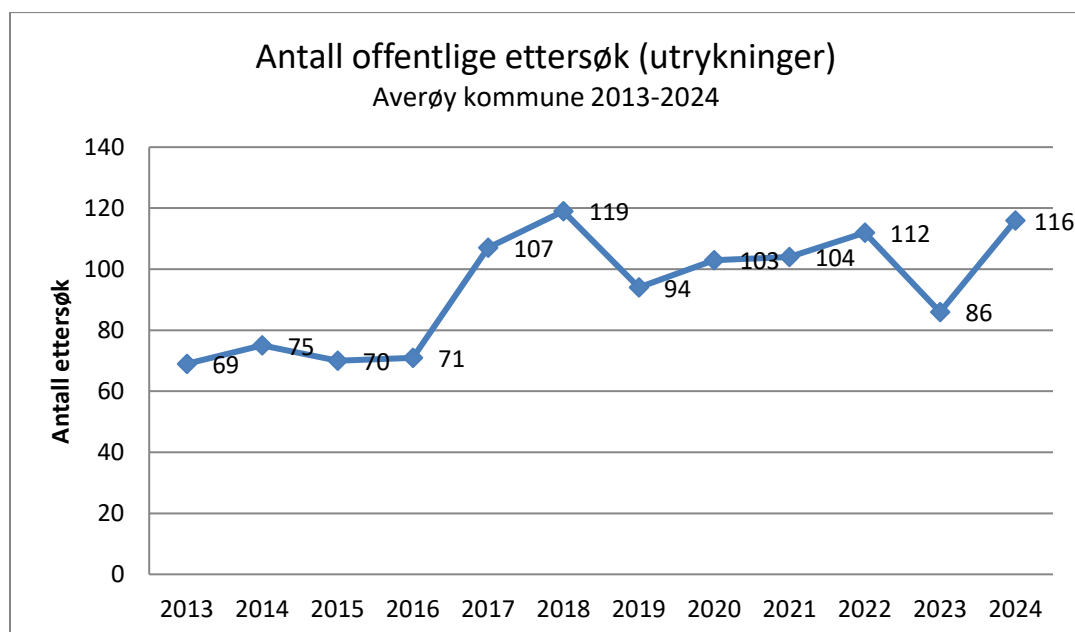
8. Bruk av viltfondet i Averøy kommune 2024

Tabell 2. Regnskap for viltfondet i Averøy kommune 01.01. - 31.12.2024

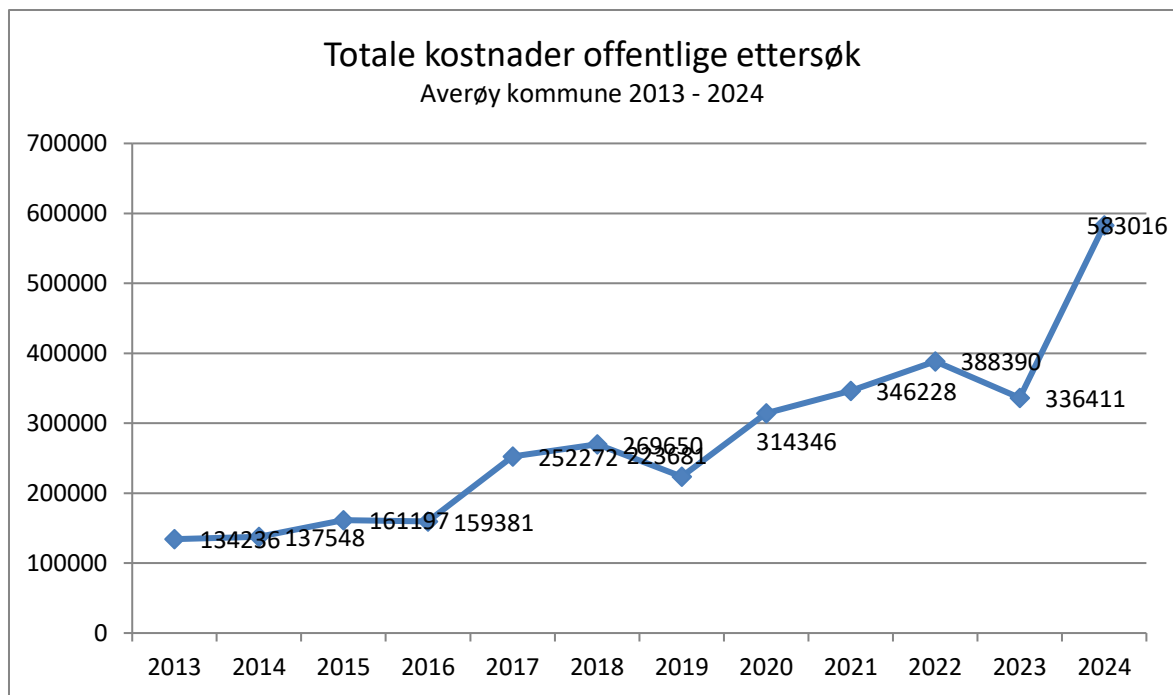
INNTEKTER	
Fellingsavgifter hjort 2023	123910
Kommunal overføring	370500
Tilskudd fra Miljødirektoratet for uttak av CWD-prøver	9000
	503410
UTGIFTER	
Ettersøk (kjøp av tjenester)	582480
Vakttelefon ettersøk	536
Tilskudd til storvaldene	13000
	596016
Overskudd 2024	-92606
Totalt brukt av kommunalt driftsbudsjett	
	463106

9. Kostnader ved kommunale ettersøk

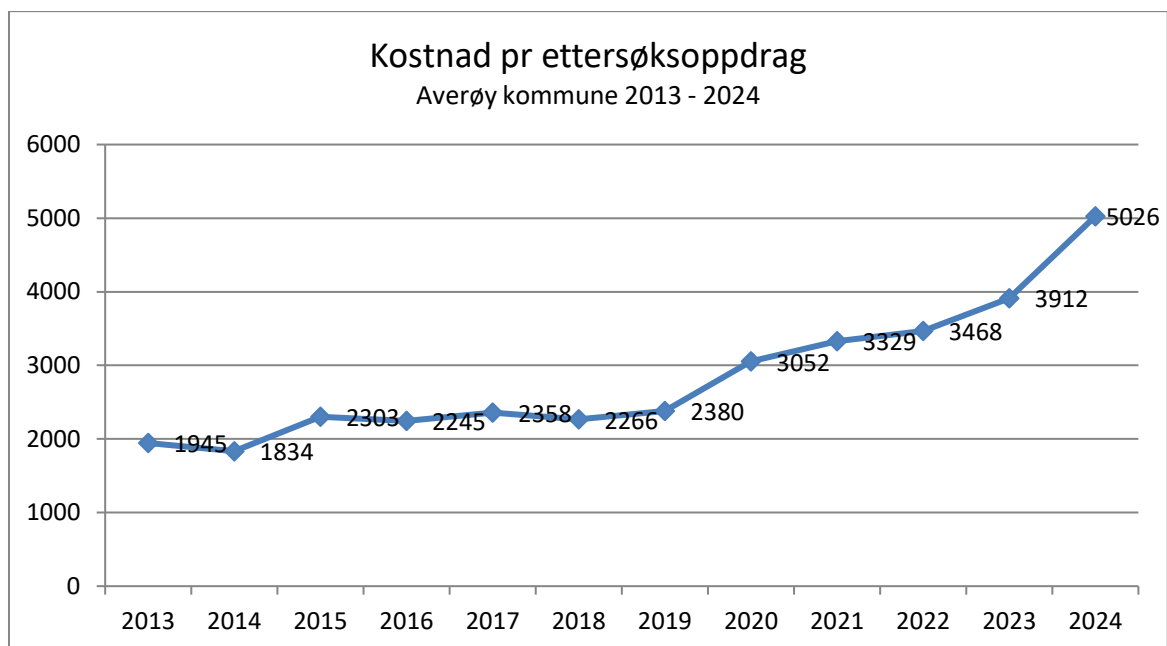
Nedenfor er en oversikt over kostnader og antall utrykninger med offentlige ettersøk. For årene 2013-2019 gjelder perioden fom 16.11. året før tom. 15.11. i det inneværende året. For 2020, 2021, 2022, 2023 og 2024 gjelder tallene kalenderåret.

Figur 3. Antall utførte kommunale ettersøk. Averøy kommune i perioden 2013 – 2024.

Figur 4. Totale kostnader for offentlige ettersøk. Averøy kommune i perioden 2013-2024.

Figur 5. Kostnad pr ettersøksoppdrag. Averøy kommune i perioden 2013-2024.

10. Utfordringer

Rådyrpåkjørsler

Det var registrert 85 påkjørsler av rådyr i 2024. 78% av de registrerte viltpåkjørslene i 2024 var rådyr. Målsettingen er at antall påkjørsler ikke skal overstige 60. Det er brukt alle tilgjengelige midler til å øke avskytingen av rådyr, men antallet skutte rådyr går nedover.

Økonomi

4/5-deler av kostnadene med ettersøk må dekkes gjennom kommunens driftsbudsjett. 1/5-del er fellingsavgift for hjort. Kostnaden har økt betraktelig etter siste tilbudskonkurranse.

Få tilbydere til tilbudskonkurranser

Ved siste utlysning av tilbudskonkurranse kom det kun fire tilbydere der alle til avtale. Ved forrige utlysning av tilbudskonkurranse kom det også kun fire tilbud. Dette gir liten konkurranse i markedet, og dermed høyere priser enn dersom det var flere tilbydere.

Manglende meldinger om viltpåkjørsler til politiet

Stadig får vi meldinger om at det er funnet dødt vilt på eller i nærheten av vei uten at påkjørselen er meldt inn til politiet. En stor andel av viltpåkjørslene blir meldt inn fra andre enn bilfører/passasjer i bilen som kjørte på dyret.

Det er derfor mange hjortevilt som blir skadet ved påkjørsler der bilfører ikke melder fra til politiet, og som det dermed ikke blir igangsatt ettersøk etter. Det medfører unødige dyrelidelser.

Manglende merking av påkjørselstedet

Mangelfull merking av påkjørselstedet er dessverre vanlig. Og skjer også at påkjørselstedet er merket på feil sted.

Når en skal starte et ettersøk etter et påkjørt hjortevilt er en helt avhengig av å sette hunden på sporet av det riktige dyret.

I løpet av et par timer kan det krysse mange rådyr eller hjorter bare på for eksempel en hundre meter lang strekning av veien. Dersom vi ikke vet eksakt hvor påkjørselstedet er, må vi søke med hund langs veien, kanskje over flere hundre meter. Vi må da utrede en rekke spor av kryssende hjortevilt.

Dette tar tid, er ressurskrevende, og kan i verste fall føre til at vi ikke finner sporet av det påkjørte dyret i det hele tatt fordi vi er på feil sted. Dette går utover dyrevelferden ved at skadde dyr blir vanskeligere å finne og avlive samt at det medfører unødige kostnader for kommunen.

Noen ganger blir vilt påkjørt av bilførere som ikke snakker norsk eller engelsk. Det er da ofte vanskelig å skjønne hvor påkjørselen er skjedd.

Dødt vilt som lever

Når et vilt er påkjørt, og bilfører ringer til politiet for å melde fra om påkjørselen, blir han/hun spurt om dyret er dødt eller om det lever. Dersom bilfører oppgir at dyret er dødt, varsler politiet videre til Vegtrafikksentralen. Vegtrafikksentralen varsler Mesta om dødt dyr.

Det har skjedd flere ganger at de som skal hente døde dyr oppdager at dyret fremdeles er i live, og må tilkalle kommunens ettersøksjeger for å få avlivet det. Dyret har da ofte ligget der i mange timer. Årsaken er at bilførere har oftest ingen kompetanse til å avgjøre om et dyr er bevisstløst eller om det er dødt.

Bilførere som krever å få avlive dyr etter en påkjørsel

Når en bilfører kjører på et rådyr hender det at han/hun krever å få avlive dette når det ligger i vegen eller i vegggrøfta. Dette er svært krevende for ettersøksjeger å håndtere. Ofte er det sterke følelser inne i bildet, da slike dyr ofte skriker.

Mange ganger blir det opplyst at det er en jeger tilstede som kan avlive det.

Iht. lovverket er det ulovlig å avlive storvilt (rådyr, hjort og elg) med andre redskaper enn gevær drevet av krutt med godkjent kaliber og anslagsenergi og ammunisjon for arten.

Det er ikke lovlig å bruke kniv.

For påkjørt og skadet storvilt er det kun kommunens ettersøksjegere som har lov til å avlive disse. Småvilt kan avlives av hvem som helst uten krav til type avlivingsredskap.

Avliving av storvilt med gevær i tettbygde strøk eller nær bebyggelse vei o.l. krever kunnskap slik at evt. rikosjetter ikke kommer på avveie og skader folk, hus eller annet. Kommunens ettersøksjegere har denne kunnskapen og har forsikringer dersom noe skulle gå galt. Dersom kommunen gir en bilfører eller en annen tilfeldig person tillatelse til å skyte et skadet dyr, gjelder ingen forsikringer.

Ofte blir det oppgitt at det er en kompetent jeger tilstede som kan avlive dyret. Vanligvis har ikke en jeger med seg våpen, det er kun når han/hun er på vei til jakt eller til skytebanen. Vi har sett at redskapet som oftest blir brukt i slike situasjoner er kniv.

Jegere som er registrert i jegerregisteret etter ca.1980 har gått obligatorisk jegerprøvekurs og bestått jegerprøveeksamen. Under jegerprøvekurset blir ikke kommende jegere opplært i å avlive storvilt med kniv. Fordi dette er ulovlig.

De blir teoretisk opplært i å stikke et skutt hjortevilt som allerede er skutt og dødt, for at dette skal blø ut. Det er noe helt annet enn å avlive med kniv, da det brukes helt andre teknikker. Resultatet av en slik «avliving» utført av en jeger er oftest an han/hun stikker dyret på samme måte som når det skal blø ut. Det gir en langsom død. Dessuten er det ulovlig å bruke kniv.

Det har vært flere rettsaker der personer har blitt dømt til ubetinget fengsel for å avlive eller gjøre forsøk på avliving av storvilt med andre redskaper enn godkjent våpen og ammunisjon.

Dette er grunnen til at verken kommunens administrasjon eller kommunens ettersøksjegere gir tillatelse til bilførere/publikum om å avlive skadet storvilt.

Det beste en bilfører og tilskuere kan gjøre er å trekke seg unna det skadde dyret, og la det være i fred til kommunens ettersøksjeger kommer.

Foto: Morten Smørholm

Foto av rådyr der bilfører har gjort forsøk på å avlive et påkjørt rådyr med kniv, uten tillatelse.